

ת"פ 5264/11/13 - מדינת ישראל נגד מ. מ. ג'יסר אל זרקא, מוראד עמאש, ארכאן זרד

בית משפט השלום בחדרה

ת"פ 5264-11-13 מדינת ישראל נ' מ. מ. ג'יסר אל זרקא ואח'

בפני	כב' השופטת רקפת סגל מוהר
מאשימה	מדינת ישראל
נגד	
נאשמים	1. מ. מ. ג'יסר אל זרקא 2. מוראד עמאש 3. ארכאן זרד

החלטה רקע

בתאריך 4.11.13 הוגש כנגד הנאשמים כתב אישום המייחס להם עבירות של איסור זיהום מים (ריבוי מקרים) לפי חוק המים, התשי"ט-1959 (**להלן: "חוק המים"**) מניעת ריח (ריבוי מקרים) לפי החוק למניעת מפגעים, תשכ"א-1961 (**להלן: "החוק למניעת מפגעים"**) ועבירות נוספות לפי חוק שמירת הנקיון, התשמ"ד-1984 (**להלן: "חוק שמירת הנקיון"**).

בכתב האישום אותו הגישה יחידת התביעות של המשרד להגנת הסביבה נטען כי במהלך התקופה שבין חודש אוגוסט 2007 לחודש פברואר 2009, נאשמת 1 שהינה המועצה המקומית המחזיקה במערכות הביוב שבשטח שיפוטה האשורי ואחראית להן, הזרימה שפכים גולמיים ממערכת הולכת השפכים שלה אל נחל עדה ובכך גרמה היא לסיכון בריאות הציבור, כמו גם לעכירות מי הנחל ולסיכון חייהם של בעלי החיים הנמצאים במימיו. מעשים אלה, כך טוענת המאשימה, גרמו גם לריחות צחנה האופייניים לביוב.

המאשימה ממשיכה וטוענת כי בהמשך, במסגרת שימוע שהתקיים לנאשמת 1 ביום 13.1.08, בו נכח נאשם 2 אשר כיהן באותה עת כראש המועצה המקומית, נדרשה נאשמת 1, בין היתר, לסגור את מוצא החירום לנחל עדה, לבצע תחזוקה ברמה גבוהה של מערכת הביוב ולהפעיל מערכת התראה על תקלות, המחוברת ומקוונת באופן מקוון גם לנאשם 2. זאת לאחר שמכתבי התראה שנשלחו אל שני הנאשמים הללו בדבר ביצוע עבירות על חוק המים מצידם, לא הועילו. המאשימה טוענת כי היא הוסיפה ופנתה אל הנאשמים באמצעות מהנדס המועצה ואולם חרף כל הפניות שנשלחו אליה והשימוע שהתקיים כאמור, לא עשו 1 ו-2, כמו גם נאשם 3 אשר כיהן באותה עת כמנהל מחלקת ההנדסה במועצה ובהמשך גם כמנהל מחלקת שפ"ע, את כל שניתן היה לעשות לשם מניעת השלכת הפסולת והלכלוך ברשות הרבים ולא נקטו באמצעים הדרושים לשם הפסקת הגלישות לנחל. המאשימה טוענת כי במעשים המתוארים לעיל, הפרו נאשמים 2 ו-3 את חובתם כנושאי משרה בנאשמת 1 לפקח ולעשות ככל הניתן למנוע היווצרות וגרימת זיהום אויר חמור על ידה.

עמוד 1

טענות ב"כ הנאשמים

לאחר מספר דחיות של מועד הקראת כתב האישום הן לשם הגשת בקשה לעיכוב הליכים ליועץ המשפטי לממשלה והן על מנת שיתאפשר לה לבוא בדברים עם המאשימה, הודיעו ב"כ הנאשמים כי בכוונתם להעלות טענות מקדמיות ובבקשה המפורטת שהוגשה מטעמם בכתב מבקשים הם כי אורה על ביטול כתב האישום, בהעלותם את הטענות שתפורטנה להלן:

א. התיישנות

על פי הוראת סעיפים 13ג לחוק שמירת הנקיין שהינה הוראת התיישנות ספציפית, ועל רקע ההוראה הקבוע בסעיף 225א(א) לחוק סדר הדין הפלילי, חלה התיישנות ביחס לכלל העבירות לפי חוק זה, שכן חלפו יותר משנתיים מאז ביצוע העבירה האחרונה ומדובר בעבירות קנס.

ב. שיהוי רב מאוד הן בהגשת כתב האישום והן בשל הליך חקירה שנמשך על פני שנים רבות

כתב האישום הוגש מעל 6 שנים מאז מועד ביצוע העבירה הראשונה ומעל 4 שנים מאז בוצעה העבירה האחרונה המיוחסת לנאשמים בכתב האישום. המאשימה והרשות החוקרת ניהלו חקירה על פני שנים רבות ובתוך כך, פעלה המאשימה **בחוסר תום לב** בייחסה לנאשם 2 עבירות שעל פי הטענה בוצעו בתקופה שלאחר סיום תפקידו כראש המועצה והגישה את כתב האישום בחודש נובמבר 2013 - מועד הסמוך לקיומה של מערכת בחירות, בידעה כי נאשם זה מתמודד על ראשות המועצה וסיכויי לזכות גבוהים. שיהוי זה גם גרם לנאשם 2 נזק ראיתי כבד שכן במהלך תקופת השיהוי, לא היתה לו גישה למסמכים ולידיעות אשר יכולים היו לסייע לו בניהול הגנתו ונסיגותיו לאתר את הראיות הרלבנטיות להגנתו כעת, העלו חרס.

חקירתו הראשונה של נאשם 2 התקיימה ביום 14.5.09 וכבר אז היה צורך ברענון זכרונו בכל הנוגע לאירועים נשוא החקירה וכתב האישום אשר הוגש בחלוף 4 וחצי שנים ממועד זה.

בנוסף לכל אלה, בעת החקירה והשימוע לא היה לנאשם 2 ייצוג משפטי בשעה שלו הוא היה נחקר בתקופה בה הוא כיהן כראש מועצה, היה זוכה לייצוג כזה מטעם המועצה עצמה וכעת נתון הוא לחסדיו של יריבו הפוליטי, אשר מטבע הדברים אין לו עניין בכך.

כך, נחקרו גם כל ממלאי התפקידים במועצה בתקופה בה הם היו כפופים לאותו ראש מועצה אחר.

ג. ב"כ הנאשמים מוסיפים וטוענים כי המאשימה נקטה **בחוסר שוויון ובאפליה** בין נאשם 2 למי שכיהן אחריו כראש מועצה מאז 11/11 ל- 11/13 על אף שבכתב האישום נטען במפורש כי העבירות בוצעו גם לאחר מועד סיום כהונתו של נאשם 2 כראש המועצה ועל אף שמי שכיהן בתפקיד זה אחריו זומן אף הוא לחקירה.

בהסתמכם על החלטת בית משפט השלום בנצרת לבטל כתב אישום דומה אשר לטענתם הוגש

בשיהוי ניכר (ת"פ (נצרת) 2521-08-12 **מדינת ישראל נ' המועצה המקומית דבוריה ואח'**) עותרים

ב"כ הנאשמים לביטול כתב האישום בתיק זה מן הטעם העיקרי של פגיעה קשה ביותר ביכולת

הנאשמים להתגונן ובשל פגיעה קשה בתחושת הצדק.

תשובת המאשימה

לטענות אלה משיב ב"כ המאשימה כדלקמן:

א. לטענת ההתיישנות -

על פי הוראת סעיף 9 (ג) לחסד"פ, מתחיל מירוץ ההתיישנות במועד האירוע המנתק האחרון, קרי ביום ביצוע פעולת החקירה המהותית האחרונה. מכיוון שהפעולה האחרונה בתיק זה בוצעה ביום 28.1.13 (חקירת הקבלן החיצוני שסיפק שירותי תחזוקה למערכת הביוב העירונית של המועצה), דינה של הטענה להידחות. על פי הפסיקה, הוראות הדין הכלליות בעניין התיישנות ובכלל זה ההוראות בעניין מירוץ ההתיישנות חלות גם על מקרים בהם מדובר בעבירות מיוחדות שלגביהן נקבעה בחוק תקופת התיישנות אחרת.

ב. לטענת השיהוי

גם טענת השיהוי צריכה להיבחן מנקודת המבט של מועד ביצוע פעולת החקירה האחרונה.

מעבר לזה, לאור העובדה שמדובר בכתב אישום שהוגש כנגד מועצה מקומית וכנגד מי שעמד בראשה, קיים היה צורך בקבלת אישור העמדה לדין מטעם פרקליט המדינה ולאחר מכן התקיימו שימועים לכל הנאשמים. בין לבין, בוצעה השלמת חקירה לבקשת גורמי התביעה.

באשר לטענת חוסר תום הלב כלפי נאשם 2 - אך מובן מאליו הוא שכתב האישום מייחס לנאשם זה אחריות על העבירות שבוצעו בתוך תקופת כהונתו ולא מעבר לכך ואילו שאר העבירות מיוחסות לנאשמים 1 ו-3 לפי העניין.

ג. לטענת חוסר השוויון

מדובר בטענה הקשורה בראיות הקיימות בתיק והיא איננה מתאימה למסגרת של טיעון מקדמי.

דין והכרעה

1. טענת ההתיישנות

סעיף 13(א)(5) לחוק שמירת הנקיין (כנוסחו בזמן ביצוע העבירות) קובע כי:

"(א) העושה אחד מאלה, דינו קנס כאמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין התשל"ז-1977

(להלן - חוק העונשין), ואם נעברה העבירה על ידי תאגיד, דינו כפל הקנס כאמור..."

סעיף 13ג. לחוק זה שכתרתו "התיישנות" קובע כי:

"על אף האמור בסעיף 225 א (א) לחוק סדר הדין הפלילי, ניתן להגיש כתב אישום, להמציא הזמנה, או להמציא הודעת תשלום קנס כאמור באותו סעיף, בשל עבירה לפי חוק זה שנקבעה כעבירת קנס, אם טרם חלפו שנתיים מיום ביצוע העבירה".

סעיף 225 א לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 קובע כי:

"(א) עברה שנה מיום ביצוע עבירת קנס, לא יוגש עליה כתב אישום..."

הווה אומר, תקופת התיישנות לעבירות לפי חוק שמירת הנקיין, שהן עבירות קנס, ארוכה יותר ולמעשה כפולה מזו החלה על עבירות קנס בדרך כלל.

סעיף 9(ג) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 קובע כי:

"בפשע או בעוון אשר תוך התקופות האמורות בסעיף קטן (א) נערכה לגביהן

חקירה על פי חיקוק או הוגש כתב אישום או התקיים הליך מטעם בית

המשפט, יתחיל מניין התקופות מיום ההליך האחרון בחקירה

או מיום הגשת כתב האישום או מיום ההליך האחרון מטעם בית המשפט,

הכל לפי המאוחר יותר".

ס"ק (א) קובע כי:

"באין הוראה אחרת לעניין זה בחוק אחר, אין להעמיד אדם לדין בשל עבירה אם עברו מיום ביצועה-

(1) בפשע שדינו מיתה או מאסר עולם- 20 שנים.

(2) בפשע אחר - 10 שנים.

(3) בעוון - 5 שנים.

(4) בחטא - שנה אחת".

לאור הוראות החיקוק הרלבנטיות הנ"ל, נדמה כי השאלה הראשונה הדורשת התייחסות הינה האם עבירת הקנס היא עבירת עוון?

סעיף 24 לחוק העונשין שכותרתו "סיווג עבירות" קובע כי:

אלה סוגי העבירות לפי חומרתן:

- (1) "פשע" - עבירה שנקבע לה עונש חמור ממאסר לתקופה של שלוש שנים;
- (2) "עוון" - עבירה שנקבע לה עונש מאסר לתקופה העולה על שלושה חודשים ושאינה עולה על שלוש שנים; ואם העונש הוא קנס בלבד - קנס העולה על שיעור הקנס שניתן להטיל בשל עבירה שעונשה הוא קנס שלא נקבע לו סכום.
- (3) "חטא" - עבירה שנקבע לה עונש מאסר לתקופה שאינה עולה על שלושה חודשים, ואם העונש הוא קנס בלבד - קנס שאינו עולה על שיעור הקנס שניתן להטיל בשל עבירה שעונשה הוא קנס שלא נקבע לו סכום."

על פי החוק והפסיקה, עבירות הקנס ובכללן גם העבירות על פי חוק שמירת הנקיין נחשבות כעבירות פליליות לכל דבר ובמקרה שלפני מדובר בעבירות עוון.

כך, סעיף 221 לחסד"פ המעניק לשר המשפטים את הסמכות לקבוע עבירה כעבירת קנס, קובע בס"ק (ב1) "אין בקביעת עבירה כעבירת קנס או בקביעת גובה הקנס על עבירה כאמור, כדי לשנות את סיווג העבירה כאמור בסעיף 24 לחוק העונשין"; ור' גם ת"פ (פ"ת) 17984-11-11 **מדינת ישראל נ' מפעתבע"מ**; ת"פ 14210-03-10 **מדינת ישראל נ' טל-אל איסוף ומיחזור בע"מ** ועוד.

שאלה נוספת והיא השאלה העיקרית בהקשר זה הינה האם הוראת ההתיישנות המיוחדת הקבועה בסעיף 13ג לחוק שמירת ההתיישנות גוברת על דיני ההתיישנות הכלליים?

בע"פ 309/78 **ברמי נ' מדינת ישראל** עליו מסתמכת המאשימה בתשובתה לטענות ב"כ הנאשמים, נקבע כי:

"מטרת סעיף 225 לפקודת מס הכנסה היתה, כנאמר, להאריך את תקופת ההתיישנות שנקבעה לעבירה מסוג עוון בסעיף ההתיישנות הכללי (סעיף 9(א) לחוק סדר הדין הפלילי) מחמש שנים לשש שנים. בסעיף 225 לפקודה לא נקבע דבר לגבי מרוץ תקופת ההתיישנות, אך בכך אין לראות משום הסדר שלילי באשר לאפשרות קיומו של "אירוע מפסיק". אדרבא, הכל מסכימים (בכללם המערערים) כי בהעדר הוראה מיוחדת לעניין מרוץ תקופת ההתיישנות בסעיף 225 לפקודה תחול הוראת סעיף 9(ג) לחוק סדר הדין הפלילי גם על עבירות על סעיפי פקודת מס הכנסה".

גישה זו אומצה גם בע"פ 1075/98 **מדינת ישראל נ' מרדכי אופנהיים**, בו נתקבלה טענה בדבר חקירה שהביאה להפסקת מרוץ ההתיישנות, זאת "מכוח סעיף 9(ג) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 שהוראותיו בדבר עילות ההארכה חלות על התיישנות עבירות על-פי דין מיוחד...".

במצב דברים זה יש לקבוע כי הוראת סעיף 9(ג) לחסד"פ חלה גם על עבירות הקנס המיוחסות לנאשמים בתיק זה בהתאם לחוק שמירת הנקיין אשר סעיף ההתיישנות שלו נעדר גם הוא הוראה מיוחדת לנושא מרוץ ההתיישנות. זאת בעיקר לנוכח טענת המאשימה לפיה פעולת החקירה האחרונה שבוצעה בחודש ינואר 2013 היתה פעולת חקירה מהותית אשר נתבקשה במסגרת השלמת חקירה. כל זמן שטענה זו כמו גם טענה אפשרית בדבר חלוף תקופת ההתיישנות בטרם נערכה אותה פעולת חקירה לא הופרכו, הרי שלפחות בשלב זה, דין הטענה להידחות.

2. טענות השיהוי וחוסר השוויון

זכותו של הנאשם להליך משפטי הוגן, מהווה אבן מאבני היסוד של המשפט הפלילי.

ככלל, מחייב האינטרס הציבורי נקיטת הליך פלילי תוך זמן סביר וסיומו במהירות היחסית

הראויה, כך שיעמוד בתחומי תקופת ההתיישנות.

בקביעת תקופות התיישנות בחוק גילה המחוקק דעתו מהי התקופה שבתוכה תחשב הגשת

כתב האישום כסבירה, ולאחריה - כבלתי סבירה ועל כן אסורה. אין, איפוא, מקום לטענה כי

שיהוי כשלעצמו יקים הגנה מן הצדק מטעם זה בלבד, אם לא הוכח קיומה של פגיעה של

ממש.

בע"פ 6922/08 פלוני נ' מ"י קבעה בשעתה כב' השופטת ארבל:

"... נקודת המוצא, להשקפתי, הינה כי שיהוי של למעלה מחמש שנים בהגשת

כתב אישום, הוא שיהוי בלתי סביר גם בהינתן העומס המוטל על מערכות האכיפה.

שיהוי שכזה כורך עמו ממילא פגיעה בזכויות הנאשם הנאלץ להתנהל משך שנים

בחוסר ודאות..."

ובהמשך-

"... איני שוללת את האפשרות כי תהיינה נסיבות בהן שיהוי כבד בהגשת כתב האישום,

אשר גרם נזק ממשי ומהותי ליכולתו של נאשם להתגונן, תבאנה לביטול כתב האישום.

ואולם, עניין זה מחייב בדיקה בכל מקרה לנסיבותיו, אשר תביא בחשבון את מהות העניין,

את סיבת השיהוי ומשכו ואת טיב הנזק שנגרם לנאשם...".

10

בשלב זה בו טרם נחשפתי לראיות שבידי המאשימה - לרבות אלה שבוודאי יהא בהן כדי ללמד על מהלך החקירה, אין בידי לקבוע כי נתקיימו אותן נסיבות חריגות המצדיקות את ביטול כתב האישום אך בשל העובדה שהוא הוגש בחלוף מספר שנים מאז תום ביצוע העבירות לכאורה. מה גם שלטענת המאשימה כאמור, במהלך פרק זמן זה בוצעו פעולות להשלמת החקירה ומיצויה.

הנטל להוכחת טענה זו (כמו גם הטענה בדבר חוסר שוויון בין יחס המאשימה אל נאשם 2 לעומת יחסה אל מי שמילא את תפקיד ראש המועצה אחריו) נופל לפתחם של הנאשמים ובעיקר לפתחו של נאשם 2 והיא טעונה ביסוס עובדתי.

היה ובסופו של ההליך אשתכנע כי יש ממש בטענות אלה או בחלקן, כי אז תוכרענה הן על ידי לגופן, במסגרת הכרעת הדין.

סוף דבר, הנני דוחה את טענות ב"כ הנאשמים ומורה להם להשיב לכתב האישום.

ישיבת ההקראה תתקיים ביום 27.11.14 בשעה 13:00.

המזכירות תמציא ההחלטה לצדדים ותעדכן את יומני בהתאם.

ניתנה היום, כ"ט תשרי תשע"ה, 23 אוקטובר 2014, בהעדר הצדדים.